

מסורת הש"ס

(א) ביאה יט. [שבת קיד.
פסחים נח. מנחות ק.].
(ב) גיטין נט. (ג) שם,
(ד) [גיטין שם ע"ש],
(ה) [תוספתא פ"י],
(ו) [מגילה יז.]. (ז) [פ"י
ויקרא כג.]. (ח) [שמות כח].
(ט) "א כך שמו, (י) גי'
רש"ל שאול ביוזו,
(כ) שיעמו מהרש"א ועי'
רש"ל. (ל) [פ"י מן],
(מ) [לעיל כו.]. (נ) [לקמן
קו.]. (ס) עי' ר"מ ורש"א,

תורה אור השלם

1. וכי קוד איש על רעהו
להקרו בערמה מעם
מזבחי תקהנו למות:
שמות כא ד'
2. לא תהיה אחרי רבים
לרעת ולא תענה על רב
לגנות אחרי רבים
לחטות: שמות כב ג'
3. ויאמר דוד לאנשיו
הגרו איש את חברו
ולתורו איש את חברו
ויחגרו גם דוד את חברו
ויעלו איש דוד בארבע
מאות איש ומאתים: שבו
על הלבנים:

הגהות הב"ח

- (א) רי"ש ד"ה לא תענה
וכו' מן ה'ד שמה ישמע
אחד: (ב) ד"ה הטמאות
וכו' אם רבו המטמאין:
(ג) תוב' ד"ה והא וכו' די
פריך והא הוה: (ד) ד"ה
רצה וכו' שמורד במלכות
היה וצעי:

מוסף רש"י

וּמִיָּאֵי דִּירוּ דְּרוּ וּמִתְחַלֵּי
בִּירֵשָׁא. מִמֶּנּוּ מִלְּא מַלְהָ
בְּסוֹרֵת שְׂמִיטָה וְשִׁכְוָה
דְּעַמִּי נוֹטָה, וְכֹחַ הִיא
בִּינִי, לֹא מִגְדִּילֹס וְכֵן
כֹּה קִרְעִי, וְאֵן חֲשֵׁמִי
קִטְקֵן כְּסֵסִי הִיא ^(א.) [יִשְׂרָאֵל]
וְכֵן הִדָּר הוּא ^(ב.)
מִתְחַלֵּי. מִשּׁוֹם לֹא מַעֲנָה
עַל רִבִּי, וְדִרְשִׁיקָא לֹא מַעֲנָה
עַל רִבִּי, לֹא מִתְחַלֵּף וְחִפְּלָה
שְׂבָבִית דְּרִי, לֹא מִקּוֹמֵת לִי
לִירֵשָׁא דְקִרְבָּה בְּדִי נִשְׁמוֹת,
וְאִמְרִי דְסוֹפִיִּי קִרְבָּה לִי
וְחִפְּלָה מִשְׁמֵי אֲלֵף בְּדִי נִשְׁמוֹת
^(א.) תוֹרָה, וְגִדְלוּהָ
בְּמִקְוֵם אֲחָד. שְׂמֵחָה
מִקּוֹרֵן וְגִדְלוּתֵן לִשְׂרָא
בְּמִקְוֵם אֲחָד, שְׂמֵחָה
כְּמִקְוֵם אֲחָד, וְהוּא
מִתְחַלֵּי וְעֵשֶׂר כְּמוֹת
^(א.) הוּא הִדָּר פְּרִשָׁה.
לֹא חֲלֵפִי מִקְוֵם וְגִדְלוּתֵהּ
שִׁיחַ כֵּן גִּדְלוּ אֲלֵף בְּדִי
^(א.) הוּא זְקִינִי, שְׂקִלְוֹ
מִשְׁמֵעַ וְאִחְרִיתִי יוֹם
אֲחֵרִי מִתְחַלֵּי (יִסְכֵּךְ כֵּן)
אֲכֵר אֲחֵרִי יוֹם אֲחֵרִי
^(א.) הוּא הִדָּר
שְׂאִיל. גִּדְלוּ כְּמוֹתֵי הִיא
אֲלֵף שָׁנָה לִימֵד לֵאחֲרֵי
דְלִמְדִּיקָא בְּגִינִי ^(ג.)
שָׁחַל לֹא עֲלִי מִמְּחַלֵּה
כְּמִי בִּיה כֹּחַ שְׂמֵי יִשְׁפֹה
יִרְשִׁיעַ. וְהוּא כֵּן
נִשְׁפִּיעַ. דְּשִׁמְלוּ אֲחֵרִי
שָׁחַל ^(ד.) מִשְׁמֵעַ שְׂמִיחָה
קִרְבָּנִי. כְּמִתְחַלֵּי
מִתָּה מִקְוֵם וְגִדְלוּתֵהּ
אֲחָד, לֹא מִתְחַלֵּתִי גִדְלוּתֵהּ
לֹא יִחִי כֵּן מִקְוֵם ^(א.) הוּא
הוּא עִירָא הִיאִירִי. גִּדְלוּ
מִקְוֵם לִי
נִשְׁמֵי ^(ה.) דְּסוֹפִי מִמֶּנּוּ

אין רצוה דוחה אוסו. דאין זין יו"ט לשבת אלס מוכל נפש זבדנ' דהא זי"ט נמי כל מלאכה לא תעשה כתיב': **הניחא בו'.** מסקנא דמילתיה דרבא היא. הניחא למאן דאמר נדרים ונדבות אין קריצין ביזס טוב מניס לאוקמי מעס מזובחיי' בקרבן יחיד דלא דמי לא שבת ולא יום טוב דמו לא מדידיס קי"ו כדאמרן: **אלא למ"ד קריצין.** איכא למדרש קי"ו כדאמרן וליהוה תנא היכא מוקמת מעס מזובחי ופלוגמטייהו במסכת זיכה: **אלא אמר רבא.** על כרחיך אסא מעס מזובחי ועקריה לקל וחומר זין מקרבן יחיד זין מקרבן יציור דלא מיציעא למ"ד קריצין דכיון דקרבן יחיד דוחה יום טוב אי אסית למידרש קי"ו וחומר דלא מיתוקס מעס מזובחי כלל ועל כרחיך לא תדרש קי"ו ואסא קרא ועקריה אלס אפילו למאן דאמר בו' ואיכא לאוקמי לקרא בקרבן יחיד דליכא קי"ו ובקרבן יציור לא ציעית לאוקמיה לקרא משוס קי"ו על כרחיך ממשעותיה מיתוקס נמי בקרבן יציור דמוזחי ששום המיוחס לי דייטור דאסא עייק קלל הקרבנות: **הוו מסחלי זרישא.**

זמנינא דסיקריקון אמרה רב צפ'
 הניקין (גיטין דף נח:) דקטני הוסיז
 צ"ד וגמנו שאם שהתה צפני סיקריקון
 שנים עשר חדש כו' ואמר רב אנא
 הוה צההוה זמנינא ומינאי ידידי הוה
 דלתחילתו צרישא: **מן הסד הוה מחסלי.**
 מפני ענוה ימירה שהיתה צו: צריה
 דרבי וולס^(ט): **בזקוס אבד.** מורתנ
 וגדולתן של ישראל בחדס אחד שאין
 כמותו בכל ישראל בתורה ובגדולה
 כגון משה שהיה גדול על כל ישראל
 במלכות ובתורה וכן רבי צנשיאות
 ובתורה: **הוה אלעזר.** חצירו בתורה
 ולא הוי מקום אחד: **והא הוה פינחס.**
 משמחו יחושע ואלעזר: **הוה זקנים.**
 כגון עמיאל ואצלן^(י): **צובוע:** עירא
 היאירי. צמני"ק (דף נח:) אמרין דיה
 מתני להו לברבן על גבי כרים וכסמות
 ודוד היה מנהיגו עליו לראש דכתבי
 (ש"צ ט) עירא היאירי היה כהן לדוד:
שמעי. גדול היה כדלשכתן [שס"י] שירד
 לקראת דוד היידן צאלף איש:
שנא. שהיה שיעתו גדולה משל
 חוקיה כדאמר צפ' זה בורר (לעיל כו:).
לא תענה על רב. כתיב בלא יל"ד
 משמע עליו תתקון על מופלא של צ"ד
 הלכך לא מתחילין מיניה דלמא חזא
 ליה חובה ולא פלגינא עילייה ומתחילין
 מן הסד^(ה) (ס) (שלא ישמע) אחד דברי
 אחד מן המזכים ויסקים עמו:
ויחגור גם דוד חרבו. כחצרונה נמנו
 עליו לדנו משום מורד צמלכות:
שונה אדם לתלמידו. ומראה לו פנים
 לזכות ולחובה צחוק הידין ודן עמו
 למנה עמו או לזכות או לחובה ומנין
 ודיני מכות קידוש ה'

הדין על פי התלמוד כחד מן הדיינים: העמאות והטהרות.
שוראמן ביחד ואין בהם מנין אלא אם כן חולקין ונריך לעמוד
למנין אם רבו ^(א) הטמאין או המטהרין מונין את האב ובנו או
את הרב ותלמידו בשנים אבל דייני ממונות ונפשות ומכות שמנין
שלהם אף בתחילת הדין ^(ב) ומן המורה שזה נריך שלשה ודייני
נפשות כ"ג וכן קידוש החודש שזריך שלשה דמשפט כתיב ביה
(תלם פא) כי חוק ישראל הוא משפט לאלהי יעקב ומוקמני ליה
תקדושת החודש בשם' (ה' דף כה) וכן עיבור השנה שזריך שלשה
חמשה ושבעה ועליון אין האב ובנו שזרין זה עם זה ולא הרב ותלמידו נמש

מ (שם). הא הרה חזקיה. חזקיה מלך יהודה גדול צמורה היה, כדאמרין בחלק (צד: שם). הרה אמרין (לעיל כו.) שצנח הוה דרש בחלסר ריבונותא וחזקיה כחד כרי ריבונותא (גיטין שם). והא איקטיל. סתמיב רהו כדאמרין כזה בורר (לעיל כו.) גיטין שם.

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לו.

עין משפט
נר מצוה

נ א מ״י פ״א מהלכות
חגיגה הלכה ח והל״:
נב ב ג מ״י פ״א מהל'
סנהדרין הלכה ו:
נב ד מ״י שם הלכה י
טוש״ע חו״מ סימן יט
סעיף ה:
נג ה מ״י שם הלכה ז
טוש״ע שם ובהג״ה:

רבינו חננאל

קרבן יחיד מק"ו ומה
ישי שדנחה מפני קרבן
יחיד לרבי האומר נדרים
ונתבות [אין] קריבין
בריא' ולא למי' קריבין
אמר איכא למי' אין
יציחה דוחה וי"ש קרבן
ישי שדוחה וי"א אינו ד'ו
שלא אלה דוחה ורעה דוחה
אוהת הניחא למאן דאמר
נדרים ונתבות קריבין
הנה מה קריב לית ק"ו
אלא אמר רבא לא נמיכא
למאן דאמר נדרים ונתבות
קריבין ברירא דכי ויהי
גונא לא דידינן ק"ו בשל
מקאס כן הותרה שדנחה
מזבחי תחתון למות
פירוש ריבתה התורה
שדנחה דוחה את
העבודה אלא אפילו למאן
דאמר נדרים ונתבות אין
קריבין ברירא משם מזבחי
כתוב מזבחי המיוחד לו
ומאן ניהו מדר וכו'
רבא דחי: דחי: וכו'
ממונות משם על פי עד

אחד בין זכותו בין לחובו
 ירשמו חזק
 אילו תחלה תורה חתמה
 א היתה עמידה לרגל
 מא טעמא ודבר ה' א
 שמה לאמר אמר לפניו
 רבון כל העולמים הודיעני
 הלא הוא הלה א"ל אחי
 רביא. רבין אמר רב המזכיר
 רבא רב המתיביל חייב
 כדי שתהא תורה נדרשת
 מהו מנין טמא ומ"ט פנים
 שטור דרגלו וכן פנים
 אומר אמרות ה' אמרות
 שהורות כסף צרוף בעליל
 לארץ מוזהק שבעתים
 וזאת

ואמר מישים אהבון. א
יוחקו לו את השני יודע
לדון את השקל לטמא
מה פעמים ולטרוו מה
פעמים יכלו לפתוח
בכות. תלמיד ותיק היה
לרבי והיה מטהר ומטמא
השקל פנים. אמר
התנא תלמיד פטור מטורא
דדאי הוה: דניי ממונות
הטהרות והטמאות כר'
אמר רב אנא הינא
במיינא דבי רבי ומיני
הוה מתחילי ברישא.
והתנן מתחילין מן הגדול
ואסיקנא לך במיינא דבי
רבי מן הצד הון מתחילי

והן אמרו מימות משה
ועד רבי לא מצינו תורה
וגדלה במקום אחד. אריה
ואחר לא מצאנו. והא
היה יהושע ודיחין הוה
אלעזר בהריח כי קאמרינן
לדיכא אתר בהריה ורוא
הוה אלעזר הוה פנחס
כר. ואסיקן אף אני אומר
מימות רבי ועד רבי אשי
במקום אחד. והנאני ליה
נתן מיכך הוה כיף ליה
לרב אשי: דיני נפשות
מתחילין מן צד. פ"י מאי
טעמא אין מתחילין מן
הגדול שנאמר לא תענה
על רב כלומר כיון שיתחיל
הגדול לאומר זכות וא

וְיָמָּה י"א. וְאִתּוֹ וּמִנֵּל דְּלֵא דְחִיָּא רִצְיָהּ י"ט הָא אִפִּי שִׁבְתָּ
דְּחִיָּא אִי לֹאֹ מִשּׁוּם דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת לז) כָּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם וּבִי"ט
לֹא כְּתִיב אִ"כ תְּדַחֵה י"ט בְּק"ו וְהָא עֲזוּדָה שְׁדוּחָה יוֹם טוֹב רִצְיָהּ
דְּחֹחָה אוֹתוֹ וְכו' וְיִלֵּן דְּאִיכָא לְנִימֵר שִׁבְתָּ יוֹכִיחַ שְׁנִדְחִית מִפְּנֵי

העבודה ואין נדחית מפני הרצחה
והוא הדין י"ט מיהו אין שייך למימר
שבת יוכיח שנדחית מפני העבודה
דהיינו עבודה שאינה נדחית מפני
הרצחה דהא אמילתיה דלכ"י קאי וז"ל
דל"ק מדי כיון דליכא למימר ק"ו
לקולא לתלומדא לתלמודא אמרינן:
והא הוה דחוקה. אית ספרים דלא
גרס ליה דחוקה לא היה מושל
על כל ישראל שכבר גלו עשרת
השננים ועוד דשננא רשע היה ולא
ממנינא (הוא!) ותדע דכי פריך (א) הוה
דוד לא משני הוה אחיתופל שקראו
דוד^ט אלוהו ומיודעו כיון דרשע הוה
אינו מן המנין וקלט קשה דלא משני
הוה מפיושת שיהי מצניש פני דוד
בהלכה (ברכות ד' ט') :

הוא מתחיל ברישא וגדול תנן אמר רבה רבי הלל בריה דרבי רבי דכולהו מניניהו מר רבה בריה דרבא מימיה דר' וולס^א תורה וגדולה במקום שע הוה אלעזר והא

בולחן שניה קאמרינן. דמשותחלי גדולתו לא פסק כוליה שני והשתא לא קשה לספרים דגרסי והא הוה אלעזר הוה פנחס דהכי פריך והא הוה אלעזר שהותחלה גדולתו אחר של יהושע ותימה דלא משני איהושע הוה עמינאל בן קנז שהחזיר הלכות (הלכות) שנשכחו משיחאל בימי אבנן של משה (תמורה 97 פ' ט):

וְהָא הוּא הוּנָא בְּרַתְנָא; שְׂמֵיהּ קְרִיב לְמַלְכוּת כְּלִיאֲמָא צַפְצַצ' דְּלִתְקִיָּים צִיָּה וְהִי מַלְכִּים אֲוֹמֵנִךְ:

קאמרינ וואס וואס
א וואס קטליה כוליה
ה חזקיה וואס שבנא
ה קאמרינ וואס וואס
כליה אומר רב ארא
מימות רבי עד רב
גדולה במקום אחד
ה וואס וואס וואס

רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר ר' יוֹחָנָן
מֵהֶבֶא וַיַּחֲגֹרוּ אִישׁ וְגו'. הֲכֵא

מִשְׁמַע שְׁמוֹרֵד בְּמַלְכוּתוֹ (ה) וְצִי לַמִּדְיָנִים
דָּדוֹד הָיָה חוֹשֵׁב עֲצָמוֹ מֶלֶךְ וְכֵן בִּפְרָק
בְּמֵה בְּהֵמָה (שִׁמְעָה דָּף נו. וַסֵּס) וְצִי
אוֹרִיָּה שֶׁהִיא לֹא לְדוֹד לְדוֹנוֹ בְּסִנְהֶדְרִין
וְלֹא לַיִּנִיָּה אֲע"ג שֶׁהִיא מוֹרֵד בְּמַלְכוּת
כְּדִמְרִינִי (הַסֵּס וְקִשָּׁה דָּהָא אֲמַר
בְּמִנְהֵלָה (דף קד: ט) לְדוֹרֵד בְּמַלְכוּת
לֹא צִי לַמִּדְיָנִים וְיֵשׁ לֹמֵר לֹא צִי
לַמִּדְיָנִים כְּשֶׁאֵר חִיבֵי מִיתוֹת אֵלֶּה
לְקַבֵּל עֲדוֹת וְלִידַע אִם הוּא מוֹרֵד
בְּמַלְכוּת וְנִרְאֶה הֵא דֹאמַר לֹא צִי
לַמִּדְיָנִים לְעִנְיַן הֵא דִּמְתֵּן בִּפְרִיקָין
(דף לב.) דִּינִי נִפְשׁוֹת גּוֹמְרִין צוֹ בִּיּוֹם
לְיוֹמָם וְיוֹמָם שְׁלֹאֲחִינוּ לְמוֹרֵד וְלִזְלִילָה

שלאחריו אין גומרין והאי גומרין זו ביום לחוב והיינו דקאמר
ליה אביגיל וכי דנין דיני נפשות בלילה כדאמרין לעיל בפירקין
(דף לז:) דנגד השמש בעינן והאיכא לה דלא בעי למדייניה כשאר
דיני נפשות אלא גומרין זו ביום לחוב וכן מוכח בירושלמי בפירקין
דלמארה ליה וכי דנין דיני נפשות בלילה אמר לה כבר נגמר דינו
מבעוד יום: **אין מונין להם אלא אחד.** משום קידוש החדש
ועיבור השנה אלטערך לענין דין פטיטא לקון קרובים כשרים:
לחמיי

אלא אחד. וסיפא דבריי' לא יסב צידו ואפילו שותק אלא יעמוד והולך לו:

ואחריהם יבא ר' יוחנן אמר מהכא ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש חרבו וגו' ותגר דוד אחיהם. אמר רב
 תלמידו דאדם נפשות ומותבינן עליה הטהורות והטמאות האב ובנו הרב ותלמידו מונין להם שנים ודיני נפשות
 ודיני מכות וקידוש החדש ועיבור השנה אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להם אלא אחד ופרקינן כי אמר רב שונה אדם